

FIKHÎ HÜKÜMLER AÇISINDAN KADIN VE ERKEK ARASINDAKİ FARKLILIKLAR VE HİKMETLERİ

<"xml encoding="UTF-8?>

Bismillahirrahmanirrahim

İslâm fıkhdında çoğu hükümlerde kadın ve erkek arasında herhangi bir fark söz konusu değildir. Ancak çok az bir bölümünde bazı farklılıklar mevcuttur ki bunların da her birisinin kendine göre sebebi, felsefesi ve hikmeti vardır.

Bunların büyük bir kısmının felsefe ve hikmeti bize bellidir; ancak bazılarının felsefesi henüz açıklık kazanmamıştır. Fakat bunlar hikmet sahibi Hak Teâlâ'dan sadır olduğu için biz,

onların mutlaka bir hikmetinin bulunduğunu, ne var ki bazı nedenlerden dolayı bize açıklanmadığını veya açıklanıp da bizim elimize ulaşmadığını bildiğimiz için onlara teslim olup amel etmeğe mükellefiz.

Biz bu dersimizde bu farklılıkların bir kısmına değinip, mümkün mertebe bazılarının felsefe ve hikmetini de kısaca ortaya koymaya çalışacağız, inşaallah.

BULUĞ VE MÜKELLEFİYET ÇAĞI:

1- Kadın ve erkek arasında hüküm açısından söz konusu olan ilk farklılık, buluş ve mükellefiyete çağına erme konusundadır. Bu konuda belirlenen sınır kadında on yaşına, erkekte ise on altı yaşına girişin ilk günüdür. Tabi yaş hesaplanmasında Hicri Kameri yılı esas alınmalıdır.

Hükümün Felsefesi: Bu konuda iki hususu dikkate aldığımızda mesele aydınlığa kavuşmuş olacaktır:

a) Dalında uzman olan bilim adamlarının da teyit ettiği gibi, kız çocuklarının büyüme, gelişme ve

bir çok bedeni ve ruhi açıdan olgunlaşma açısından, erkek çocuklardan daha önde oldukları sabittir. Bu yüzden teklif kabul etme açısından erkeklerden daha çabuk müsait duruma kavuşurlar.

b) Bu konuda dikkate alınması gereken bir başka husus ise, kadınların tabiatları gereği her ay belli bir süre kan görmeleri ve şer'î açıdan bu süre içerisinde bir takım ibadet ve amellerden mahrum kalmasıdır.

Kadının kendi iradesi dışında gerçekleşen bu durumda eğer onun bu manevi eksikliği bir türlü telafi edilmeseydi, bu bir nevi haksızlık olurdu; bu yüzden erkekten önce başlayan bu mükellefiyet süresi kadının bu manevi boşluğunu ve eksikliğini telafi eder.

Evet işe maddi gözle değil manevi değerler açısından bakan kimse aslında bunun kadılar için bir imtiyaz ve onların lehinde alınan ilahi bir karar olduğunu teslim eder.

Elbette bir takım istisnai durumlarda eğer kız çocuğu bazı teklifleri (oruç gibi) yerine getirmekten aciz olursa, o zaman her konuda olduğu gibi zaruret icabı hüküm duruma göre kalkar veya hafifletilir.

İCTİHAD VE TAKLİT:

2- İslâm'da kadının ilim ve marifet talebine hiçbir engel ve kısıtlama getirilmemiş; üstelik sürekli teyit ve teşvik edilmiştir.

Kur'ân ve hadislerle aşına olan herkes bunu açıkça görebilir. Biz sadece bir hadisi vererek geçiyoruz:

Resul-i Ekrem'den (s.a.a) şöyle nakledilmiştir: "İlim talep etmek her Müslüman erkek ve kadına bir farizadır."

Evet kadın ilim ve marifet talebinde en zirve noktaya kadar ilerleyebilir. Bugün İslâmî ilimlerde, en uç nokta olarak bilinen ictihad derecesine kadar ilerleyerek bir müctehid bile olabilir.

Hatta ictihad mertebesine ulaşan bir kadının erkek müctehidler gibi başka bir müctehide taklit etmesi caiz değildir ve kendi fetvalarına amel etmesi farzdır.

Fakat kadın ile erkek arasında bu hususta söz konusu olan tek fark şudur ki, İslâm kadına merci olma yetkisi tanımamıştır. Yani müctehid bir kadın başkalarının fetva mercii olamaz; başkaları ona taklit edemez.

Bu farklılık kadının düşüncelerinin tutarsızlığı veya onda olan bir eksikliğin ifadesi değildir. Böyle olsaydı kadının kendi fetvalarına amel etmesi de caiz olmazdı.

Bu durum tamamen kadının sahip olduğu özel fiziksel yapı ve kendine has bir takım şartlardan kaynaklanmaktadır.

Yani İslâm'da mercilik bir anlama, ilmi öncülüğün yanı sıra dini ve içtimai bir önderliğin de ifadesidir. Bu ise özel birtakım şartları ve özellikleri gerektiren oldukça ağır bir görevdir. Hatta erkekler arasından bile nadir kişilerin kaldırabileceği bir mesuliyettir.

Yani duygusallıklardan uzak, cesaret, tedbir, atılganlık, soğukkanlılık, zamanın ve mekanın şartlarına en iyi şekilde vakıf olabilme gibi bir çok önemli özellikler isteyen bir görevdir.

Öte yandan böyle ağır bir görevi üstlenen kimse görev icabı sürekli toplumla, değişik çevrelerle ve insanlarla ilişkide olup onlarla haşır-neşir olması gerekir.

Bu saydıklarımız ve diğer bir çok hususu dikkate aldığımızda, bazı tabii özellikleri ve şer'î mükellefiyetleri açısından kadınların böyle ağır bir görevi üstlenebilmelerinin imkansız veya oldukça meşakkatli bir şey olduğunu göreceğiz.

Zira kadınlarda insanlığın ve yaradılış düzeninin bir zarureti gereği duygusallık yönü ağır basmaktadır. Bu yüzden tedbir, taakkül ve soğukkanlılık isteyen bu görevde beklenen başarıyı gösterebilmesi mümkün değildir.

Öte yandan İslâmî açıdan toplumsal ilişkilerde belli sınırlara riayet etmesi gereken bir kadının sürekli insanlarla haşır-neşir olması ve dolayısıyla toplumda cereyan eden durumlardan gereği gibi haberdar olması beklenemez. Böyle olunca da vazifesini doğru düzgün ifa edebilmesi de

mümkün değildir.

İşte görüldüğü gibi, kadınlara bu görevin tanınmaması, aslında onlar için zor ve meşakkatli bir durum arz eden bir mesuliyetten muaf tutulmaları demektir. Aynı, ağır bir vazife olan cihattan muaf tutuldukları gibi.

İSTİBRA:

3- Erkeklerin küçük abdestin ardından istibra etmeleri müstehaptır. Ancak kadınlar için istibra etmek söz konusu değildir ve eğer taharetlendikten sonra kendinde bir rutubet görür de bunun temiz olup olmadığına tereddüt ederse, temiz olduğuna hükmeder ve abdest veya gusül aldıktan sonra söz konusu rutubeti görürse, abdest veya guslü de bozulmaz.

ABDEST:

4- Abdestin farz amellerinde kadın ve erkek arasında müstehap bir amelin dışında hiçbir fark söz konusu değildir. O ise şudur ki kolları yıkarken erkeklerin birinci yıkamada suyu kolun arka tarafından dökmeleri müstehaptır; ikinci yıkamada ise iç taraftan dökmeleri. Ancak kadınlarda bunun tersi sünnettir.

GUSÜL:

5- Kadınlar için yedi tane farz gusül vardır ki şunlardan ibarettir:

- 1.
2. Cenabet guslü
- 3.
4. Meyyit guslü
- 5.
6. Meyyite dokunma guslü
- 7.
8. Adak, and içme ve benzeri şeylerle farz olan gusül
- 9.

10. Hayız guslü
- 11.
12. İstihaze guslü
- 13.
14. Nifas guslü
15. Fakat erkekler için farz olan sadece ilk dört gusüldür.

MENİ:

6- Erkek olan birisinden bir rutubet çıkar da onun meni, bevl veya başka bir şey olup olmadığına şüpheye kapılırsa, aşağıdaki hususları dikkate alarak tespite çalışacaktır:

Eğer çıkan rutubet şehvetle ve sarsılarak çıkar; çıktıktan sonra da beden gevşerse menidir; ama bunlardan birisi olmazsa o rutubet meni değildir ve temizdir. Ancak kadınlarda şehvetle gelmesi meni olduğuna hükmetmeğe yeterlidir.

ÖLÜM VE DEFİN SIRASINDAKİ İŞLEMLER:

7- Kefenlemenin farz olan işlemlerinde herhangi bir fark yoktur; sadece bazı müstehaplarında farklılık vardır. Mesela erkek ölünün başına küçük sarık, kadın ölü için ise baş örtüsü takılması müstehaptır.

Yine kadının göğsüne bir bez (kefene ilaveten) gerilip arkasından bağlanması müstehaptır. (Bunun felsefesi belki de kadının vücudunun sıkı durarak vücut hatlarının belli olmamasıdır.)

8- Cenaze merasimlerine katılmak erkekler için müstehap, kadınlara ise mekruhtur. Bunun felsefesi ise belki de İslâm'ın belirlediği genel bir kurala dayanır; o da zarureti ve gereği olmaksızın kadınların erkeklerle haşır neşir ve muhatap olmasının toplumun manevi selameti açısından uygun ve yararlı olmadığıdır.

9- Kadınlar cenaze namazına katılmak isterlerse, erkeklerin arkasında durmaları müstehaptır. Hayızlı bir kadın olursa tek başına bir saf oluşturması müstehaptır. Bunun felsefesi de açıktır ve izaha gerek yoktur.

10- Cenaze namazının kılınış şeklinde ve okunan zikirlerde, kadın-erkek arasında sadece zamirler farklıdır ki ilgili kitaplarda yazılıdır. Bu ise Arapça gramerinden kaynaklanan bir farktır.

11- Cenaze erkek ise, ona namaz kılan kimse ölü bedeninin orta kısmını hizalayacak şekilde onun arkasında durmalıdır; kadın ise onun göğüs kısmını hizalayacak şekilde durmalıdır.

12- Defin sırasında cenazeyi mezara yaklaştırdıklarında, cenazeyi yere bırakıp tekrar kaldırmaları, biraz götürdükten sonra tekrar yere koyup tekrar kaldırmaları böylece üç defa tekrarlamaları müstehaptır.

Yine cenaze erkek ise üçüncü defada baş tarafı mezarın aşağı tarafına konulması ve dördüncü defada mezarın baş tarafından mezara indirilmesi; eğer kadın ise üçüncü defada mezarın kible tarafına konulması, tekrar kaldırdıklarında yanlamasına mezara indirilmesi müstehaptır.

Bunların hiçbirisinin felsefesini bilmiyoruz.

13- Cenazeyi defnederken, cenaze kadın olduğu takdirde mezarın üzerine bir perde tutulması müstehaptır. Sebebi açıktır ve izaha gerek yoktur.

14- Defin sırasında, kadının mahrem yakınlarının defin işlemlerini üstlenmeleri müstehaptır. Erkeklerde ise yabancıların üstlenmelerinin müstehap olması uzak bir ihtimal değildir. Bunun da felsefesi bellidir.

KADIN İÇİN MÜSTEHAP BİR GUSÜL:

15- Kadınlar için müstehap olan bir gusül ise, (dışarı çıktığında) yabancılar için güzel koku süren kadının (keffaret olarak) gusletmesidir.

Bu konuda bir hadis-i şerifte şöyle buyurmaktadır: Kocasından başkası için güzel koku süren kadın cenabet guslü gibi gusletmedikçe, hiçbir namazı kabul olmaz. Yani manevi açıdan hasıl olan Allah'tan uzaklık (bir tevbenin ifadesi olan) bu şekilde bir gusülle bertaraf olur.

GİYİM KUŞAM:

16- Namaz dışında, kadın, surat ve bilekten aşağıya ellerinin dışında vücudunun her tarafını namahreme karşı kapatmalıdır. Namazda ise namahrem olmazsa surat, eller ve ayak bileğinden aşağısını açık bırakabilir.

Ancak erkeğin üzerine farz olan avret yerlerini örtmesidir. Fakat başkalarını fesada sürüklenme korkusu olursa o başka. Bir de kadınların, erkeklerin vücudundan normal olarak halk içerisinde açık bırakılan miktardan fazlasına bakmamaları gerekir.

17- Kadınların halis ipekten dokunmuş elbiseleri, ister namazda ve isterse namazın dışında giymeleri caizdir. Ama erkeklerin giymesi hiçbir durumda caiz değil ve haramdır ve onunla kıldıkları namaz da batıl olur.

18- Yine kadınların süs olarak altın takması veya altın dokularıyla süslenen elbiseler giymelerinin hiçbir sakıncası yoktur; ister namazda ister dışında. Lakin erkeğe hiçbir durumda caiz değildir.

Bunun felsefesi ise şudur ki, evvela süs ve ziynet kadının halet-i ruhiyesine ve yapısına daha uygundur. Saniyen eşinin ilgi ve muhabbetini celbederek onu tatmin edip, dışarılarda harama yeltenmesini ve başkalarının namusuna hıyanet etmesini önler.

Öte yandan mal ve servete asıl erkekler sahip olduğu için, dünya düşkünlüğü ve müstekbirliğin bir simgesi olarak tanınan altınla başkalarına üstünlük taslamasını ve refah ve rahatlığın bir simgesi olan ipekle tamamen dünyaya kendini kaptırmasını istemiyor İslâm.

Yine biliyoruz ki, toplum hayatını ve ekonomik mekanizmasını elinde bulunduran erkeklerin, bu tür rekabetlere girip faaliyetten geri kalmalarının yine ekonomide ilk sözü söyleyen altının süs eşyaları şeklinde erkeklerin üzerinde hiçbir faydası olmaksızın dolaşmasının hiçbir makul tarafı yoktur.

NAMAZ:

19- Namazda kadının erkekten biraz arkada durması, onun secde yerinin erkeğinkinden biraz geride olması ihtiyaten müstehaptır.

20- Kadınlar kendilerini namahremden tam anlamıyla koruyabilirlerse, camide namaz kılmaları daha iyidir. Aksi takdirde evde kılmaları daha iyidir.

21- Kadınların namaz halinde süs ve ziynetlerini üzerlerinde bulundurmaları müstehaptır. Tabi namahrem bulunduğu bir yerde kıldıklarında bunları namahreme göstermemeleri gerekir.

22- Namaz halinde erkeklerin ayaklarını üç parmak ila bir karış birbirinden ayırmaları; kadınların ise ayaklarını birbirine yapıştırmaları müstehaptır.

23- Erkeğin sabah, akşam ve yatsı namazlarında, fatiha ve zamm-ı sûreyi sesli okumaları gerekir; kadın ise namahrem sesini duymadığında, sesli veya sessiz kılmada serbesttir. Namahrem sesini duyduğu vakit ise; ihtiyaten farz olarak yavaş kılmalıdır. Öğle ve ikindi namazının fatiha ve sûresine gelince erkek ve kadın ikisi de sessiz kılması gerekir.

24- Rûku halinde erkeklerin dizlerini geriye çekmeleri ve göğüslerini ileriye vermeleri; kadınların ise böyle yapmamaları müstehaptır.

25- Rükuda erkeklerin ellerini dizlerinin üzerine koymaları, kadınların ise biraz yukarıya koymaları müstehaptır.

26- Kadınların rükudan sonra secdeye giderken, önce direk dizlerini yere koyarak secdeye gitmeleri; erkeklerin ise önce ellerini, sonra da dizlerini yere koyarak secdeye gitmeleri müstehaptır.

27- Secde halinde erkeklerin dirseklerini yere koymamaları, karınlarını yerden uzak tutmaları, kollarını da yanlarından ayırıp yapıştırmamaları; kadınların ise dirseklerini yere koymaları, karınlarını yere yakınlaştırmaları ve vücut organlarını birbirine bitiştırmeleri müstehaptır.

28- Secde sonrası erkeklerin sol bacakları üzerine oturup sağ ayağın üstünü sol ayağın iç kısmı üzerine koymaları; kadınların ise dizlerini kaldırıp kalçaları üzerine oturmaları müstehaptır.

29- Ayağa kalkarken, erkeklerin önce dizlerini, sonra ellerini yerden kaldırmaları; kadınların ise önce ellerini, sonra dizlerini yerden kaldırmaları müstehaptır.

On dokuzuncu meseleden buraya kadar olan hükümlerdeki farklılıklar belki de daha çok kadınların iffet ve hayâlarının daha çok korunmaları ve Hak Tealâ'ya daha çok yakışır bir namaz kılabilmelerini sağlamak içindir. Belki de başka sebepleri de söz konusudur ki biz bilmiyoruz.

30- Erkeğin hem erkeklere hem de kadınlara cemaat namazında imamlık yapması caizdir. Kadının ise erkeğe imamlık yapması caiz değildir; ancak kadınlara imamlık yapması bazı müctehidlerin fetvasına göre caiz, bazısına göre ise caiz değildir. Ayetullah Hamenei'nin fetvasına göre caizdir.

31- Cemaat namazında imama uyan kimse tek bir erkek olursa imamın sağında durması, birden fazla olursa imamın arkasında durmaları müstehaptır. İmama uyan kadın olursa, her halükarda imamın arkasında durması müstehaptır.

32- Eğer babanın (bazı fetvalara göre anne de dahildir) kılmadığı veya tutmadığı orucu olursa, büyük erkek evlada onları kaza etmek veya ettirmek farzdır; ama büyük kız evladın böyle bir sorumluluğu yoktur. Tabi eğer başka erkek evlatlar veya kız evlatlar kendileri gönüllü olarak kılarılarsa sakıncası yoktur.

ORUÇ:

33- Oruçlu kadının su içerisine oturması mekruhtur; ama erkek için böyle bir mekruhluk söz konusu değildir.

34- Ramazan gününde bir erkek hanımıyla oruçlu halde cinsel ilişkide bulunursa, eğer ikisi de bu işte gönüllü ise her birisinin keffareti kendi üzerlerine farzdır. Ama eğer erkek hanımını bu işe mecbur kııarsa, hem kendi hem de hanımının keffaretini ödemelidir.

İslâm hükümeti olursa (oruç bozana 50 kırbaç vurulduğu için) erkek elli kırbaç kendisi için ve ellisini de karısını mecbur kıldığı için kendisine bu ceza uygulanır. Ama tersi bir durum söz konusu olursa, yani kadın kocasını mecbur ederse onun keffaretini ödemeye mecbur değildir.

YARGIÇLIK:

35- İslâm'da kadılık ve yargılama yetkisi kadından alınmıştır. Kadı ve yargıcın erkek olması şarttır.

Bunun felsefesi ise, diğer bazı ağır görevler gibi bu görevin de kadının yapısı ve karakteriyle bağdaşmamasından kaynaklanmaktadır. Evet her türlü duygusallıktan uzak durmayı, her halükarda tarafsız kalmayı, bazen çok ağır hükümler vermeği gerektiren bu ağır görevin altından kalkmayı, çoğu erkeğin beceremediği halde kadınların becerebileceğini düşünmek abes olur.

İçlerinde bazı istisnalar çıkarsa da istisna kaideyi bozmaz ve istisna üzerine kanun bina edilmez. Ayrıca bu tür istisnai durumları, yani kadının fıtratının (yaratılışının) dışına çıkmasını, erkeğe benzemesini (ki benzemenin eşitlikle alâkası yoktur) İslâm kabul etmemektedir. Resul-i Ekrem (s.a.a.)'in de buyurduğu gibi kadın bir çiçektir ve o şekilde kalmalıdır.

ŞAHİTLİK:

36- Şahitlik yapabilme konusunda İslâm'da bazı yerlerde sadece kadının şehadeti kabul edilir; bazı yerlerde ise şehadeti kabul görmez; bazı yerde erkekle şehadeti bir tutulur, bazı yerde ise kadının, erkeğin ancak iki katı olursa şahitliği kabul edilir ki bunların detayı fıkıh kitaplarında yazılıdır.

Felsefesine gelince, şahitlik açısından iki kadının bir erkek yerinde olduğu yerlerde, evvela hadiselerden genellikle uzak kalan kadının olayların detaylarına vakıf olabilmesi imkansız veya oldukça zordur.

Sonra duygusallığı ve bazı tabii zaaflarından ötürü kadının davâ taraflarının etkisi altında kalması muhtemeldir. Bu yüzden iki kadının aynı konuda aynı şekilde şahitlik yapması bu ihtimali ortadan kaldırmasa da asgariye indirir.

KISAS:

37- Bir kadın, bir erkeği haksız yere öldürürse kısas yapılarak öldürülebilir; ancak bir erkek, bir kadını öldürürse; kısas yapılmak istenirse bu uygulanmalıdır; ancak o zaman kadının velileri erkeğin velilerine yarım diyet ödemelidirler.

Burada böyle bir hüküm kadının erkeğe nazaran değersiz olduğundan falan değil, aralarındaki mesuliyet farklılığından kaynaklanmaktadır. Zira bir kadın öldürüldüğünde, bu ölüm, maddi ve maişet açısından daha çok kadının kendisini etkiler; ancak bir erkek öldürüldüğünde, bir aile reisi, bir aileyi geçindiren kimsenin ortadan kalkması ve bir ailenin başsız ve aç kalmasına vesile olur.

Bu yüzden, yaptığı suçtan ötürü öldürülmesi gereken kimsenin öldürülmesine izin verilmekle beraber, sahipsiz kalan bir ailenin maddi eksikliğini bir nebze de olsa telafi etmek için onlara yarım diyet verilmesi gerektiği kararlaştırılmıştır.

GEÇİM SAĞLAMA SORUMLULUĞU:

38- Geçimi sağlama konusunda erkek eşinin ve çocuklarının geçimini sağlamakla mükelleftir; ama kadının bu konuda bir mesuliyeti yoktur. Bu da kadının fiziken zayıf olduğu ve daha çok evi ve çocuklarının talim ve terbiyesiyle daha iyi ilgilenebilmesi için ona tanınan bir haktır.

HAC AMELLERİ:

39- Hac amellerinde, ihramlı iken erkeğin dikili elbise giymesi haramdır, ama kadının giymesinde bir sakınca yoktur.

40- İhramlı iken erkeğin başını örtmesi haramdır; kadınların ise namahrem olduğu yerde farz ve namahrem olmadığı yerde ise caizdir.

41- İhram halinde erkeklerin yüzlerini örtmeleri caiz, kadınların ise haramdır.

42- İhram halinde, yol yürürken erkeğin gölge altına girmesi haram, kadınların ise caizdir.

43- Mina'da kurban kestikten sonra ilk haccı olmayan erkekler, başlarını tıraş veya taksir (saçlarından az bir miktar kesme) arasında serbesttirler. İlk haccı olanlar ise başlarını mutlaka tıraş etmeleri gerekir Ancak ister ilk hacı olsun, isterse olmasın, kadınların sadece taksir etmeleri gerekir.

ZİHAR:

44- Erkek zihar yaparsa, yani eşine "Senin sırtın bana anamın sırtı gibi olsun (bana annem yerinde olasin)" derse, (bazı diğer şartlarla birlikte) eşi kendisine haram olur ve belirlenen keffareti ödemeyinceye kadar helal olmaz. Ancak kadın eşine mesela, "Sen bana babam veya kardeşim... gibi olasin" derse böyle bir haramlık gerçekleşmez.

AND İÇME:

45- Eğer erkek eşiyle cinsel ilişkide bulunmamaya and içerse, bu kararından vazgeçip keffaret ödemesi gerekir. Ama kadın böyle bir andı içse dahi, andı gerçekleşmez ve boynuna keffaret de gelmez.

BOŞANMA HUSUSUNDA:

46- İslâm'da evlenme konusu ne kadar teşvik edilmiş ve üstelenmişse, o kadar da boşama ve boşanma konusu kınanmış ve kadın-erkek böyle bir amele yeltenmekten sakındırılmışlardır.

Mesela bir hadis-i şerifte şöyle buyrulmaktadır: "Evlenin ve boşanmaya yeltenmeyin; zira bu Allah'ın Arş'ını titretir." Bu da bu amelin ne kadar kötü olduğunu ima etmektedir.

Bir başka hadiste, İmâm Sâdık (a.s.) şöyle buyurmaktadır: "Allah (Azze ve Celle)'nin talaktan (boşama-boşanmadan) daha çok buğzettiği bir şey yoktur."

Başka bazı hadislerde de talak, en sevimsiz helal olarak nitelendirilmiştir.

Evet İslâm'ın boşanma olayına bakış tarzı böyledir. Ancak İslâm'ın boşanmayı tam anlamıyla yasaklamaması ve belli şartlar dahilinde bilahare ona izin vermesi bir zaruret icabıdır ve yine de kadın-erkeğin kendi maslahatlarını dikkate aldığı içindir

. Yani bu olayın gerçekleşmemesi için İslâm çeşitli tedbirler kararlaştırmış, muhtelif engeller koymuş ve tavsiyelerde bulunmuştur.

Fakat onların hiç birisi fayda etmediği takdirde kadın ve erkeğin bir ömür boyu dövüş-kavga içerisinde, zehir gibi bir hayat sürdürmemeleri için son çare olarak talaka izin verilmiştir.

Bizim amacımız burada talakın felsefesini ve bu olayı geniş bir şekilde ele almak değildir. Biz kadın-erkek arasındaki farklılıkları açıklarken, talak konusunda olan bir farklılığı da söz konusu edip felsefesini açıklamak istiyoruz.

Bu farklılık şudur ki, İslâm, bazı yerlerde olduğu gibi burada da boşanma yetkisini asaleten erkeğin eline vermiştir. Bunun felsefesi ise yine kadın ve erkekte olan yapı farklılığından kaynaklanmaktadır.

Önceden de değindiğimiz gibi, erkeklerde taakkül ve tedebbür, kadınlarda ise duygusallık yönü ağır basmaktadır. Ve yine defalarca da hatırlattığımız gibi bu bir eksiklik değil, hayatın bir zaruret ve gereğidir.

Yoksa hayatın bir anlamı kalmazdı; yani kadın ve erkek bu farklı yönleriyle birbirlerinin tamamlayıcısıdır. İşte bu farklılıktan hareketle İslâm talak yetkisini asaleten erkeğe vermiştir.

Zira kadının, duygusallığının etkisi altında, meseleyi etraflıca düşünmeden karar verebilme olasılığı daha fazladır. İslâm kısmen de olsa talak riskini azaltabilmesi için aldığı diğer bir çok tedbirin yanı sıra talak yetkisini de duygusallığın değil taakkül ve tedebbürün eline vermiştir.

Elbette İslâm kadını tamamen erkeğin elinde esir durumunda bırakmamış, bazı zaruri durumlarda kadına boşanabilme imkanı sağlamıştır ki aşağıda kısaca bunlara değineceğiz:

a) Erkek kendi eşine yeteri kadar nafaka sağlamaz ve onun makul geçimini temin etmediği takdirde.

b) Erkek eşine haddinden fazla eziyet ve haksızlık yapar; bunu önleyecek başka hiçbir yol bulunamazsa.

c) Erkek eşine karşı (cinsel konularda) kocalık vazifesini yerine getiremezse.

d) Erkek eşinin nafakasını temin etmekten aciz olursa. (Bu yerlerde kadın şer'î hakime şikayette bulunup talak isteyebilir; Şer'î hakim ise onu ıslah etmeğe çalışır, bu da mümkün olmazsa, onu boşamaya mecbur eder.)

- e) Bir erkek kaybolur ve bulunmasından ümit kesilirse, Şer'î hakim ondan taraf karısını boşar.
- f) Bir erkek karısına zina isnadında bulunursa veya çocuğunu inkar ederse, karısı Şer'î hakimden boşanma talebinde bulunabilir.

MİRAS ALMA:

47- Kadın erkek arasındaki hüküm farklılıklarından bir diğeri de miras konusundadır. Yani bir baba vefat ettiğinde onun mirası paylaşılırken, erkek evlada, kız evladının iki katı miras verilir.

Bu mesele özellikle bazı İslam düşmanlarının elinde İslam'ı karalamak ve bilgisiz insanların kafasını karıştırmak için bir koz olarak kullanılmakta ve bunu güya kadına yapılan bir haksızlık olarak lanse etmeğe çalışmaktadırlar. Oysa aşağıda açıklayacağımız üzere bunun böyle olmadığı açıkça görülecektir.

Evet Yüce İslam dini uluorta veya onun bunun gönlünü kazanmak için değil, insan hayatındaki realiteleri ve sorumlulukları dikkate alarak kanun koymuştur. Bu konuda da aynı prensibi göz önünde bulundurmuştur.

Bildiğimiz gibi İslam, âile geçimini temin etme sorumluluğunu erkeğin boynuna koymuştur. Bu yüzden, kısmen de olsa bu yükü hafifletmek için, mirastan erkeğe bir pay fazla hak ayrılmasını kararlaştırmıştır; zira o aldığı da ailesinin geçimine harcayacaktır.

Ama kadının bu konuda hiçbir sorumluluğu yoktur. Ve Merhum Allame Tabatabaî'nin deyişiyle bu bir pay miras, onun için bir cep harçlığı gibidir ve arzu ettiği her meşru yerde serbestçe kullanabilir.

Yani o malın tasarruf yetkisi kadının elindedir ve kocası dahil kimse onu zorla onun elinden alıp kullanamaz veya herhangi bir tasarrufta bulunamaz. Tabi kadının kendisi buna rıza gösterirse o başka.

Vesselam-u Aleykum Ve Rahmetullah.

Evlilik insanın yaşamı boyunca almış olduğu en büyük karar ve en büyük sorumluluktur. Evlilikle insan, artık kendisi için yükümlü olmaktan çıkarak başka birisi içinde yükümlülük kazanmıştır.

Eşinizi çarşıdan aldığınız bir şey değil, onu istediğiniz gibi hayatınızdan çıkaramazsınız, iyi günde ve kötü günde hayatınızın sonuna kadar onunla birlikte yaşayıp uyuşmak zorundasınız.

Boşanmak her ne kadar İslam'da caiz olsa da, Allah katında en kötü işlerden biridir.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor: "Evlenin ama sakın boşanmayın, çünkü boşanmak Allah'ın arşını titretir"[1]

Büyük filozof Hacı Sebzevari, Şerh-i Mesnevi adlı kitabında, masumdan şöyle rivayet etmektedir: "Allah-u Teala yeryüzünde köle azat etmekten daha sevimli bir şey yaratmamıştır ve aynı şekilde Allah-u Teala boşanmaktan daha nefret edilir bir şey yaratmamıştır."[2]

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "Allah'ın helal kıldığı şeyler arasında boşanmaktan daha nefret ettiği bir şey yoktur."[3]

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "Şüphesiz Allah, kadını oyuncak gibi kullanan erkekleri ve erkekleri oyuncak gibi kullanan kadınları sevmez."[4]

İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: "Şüphesiz aziz ve celil olan Allah, keyfi boşanan kimseden nefret eder."[5]

Genelde boşanan insanların iyice düşünme ve doğru karar verebilme sorunu bulunmaktadır.

Boşandığı takdirde her iki tarafın ve özellikle üçüncü olarak çocukların ne gibi kötü durumlarla karşılaşacağı düşünülmemektedir.

İslam, anlaşılamayan eşlerin boşanmamaları için aile büyüklerinin devreye girerek sorunları halletmesini istemektedir. Kuran'ı Kerim şöyle buyuruyor:

"Eğer karı-kocanın aralarının açılmasından korkarsanız, erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin. Bunlar barıştırmak isterlerse Allah aralarını bulur; şüphesiz Allah

her şeyi bilen, her şeyden haberdar olandır.”[6]

Dünya tarihinde hiç olmadığı kadar günümüzde boşanmalar gerçekleşmektedir, bu modern yaşamın insanı duygusallık ve maneviyattan uzaklaştırmasıyla yakından alakalıdır.

Eski istatistiklere göre bütün evliliklerin aşağı yukarı onda biri boşanmayla sonuçlanıyor. Her yedi dakikada bir, evli bir çift boşanmaktadır. Mahkemelerin boşanma nedenleri son on yıl içinde çokluk sırasına göre şöyledir:

Erkek Aleyhine

1. İhanet,

2.Karakterlerin uyuşmazlığı,

3.Eziyet,

4.Savurganlık,

5.Aksaklık,

6.Ekonomik kriz,

7.Akrabalarla anlaşmazlık,

8.Diğer nedenler,

9.Hastalık,

10.Suç işleme.

Kadın Aleyhine

1.Karakterlerin uyuşmazlığı,

2.İhanet,

3.Hastalık,

4.Akrabalarla anlaşmazlık,

5.Diğer nedenler,

6.Aksaklık,

7.Savurganlık,

8.Ekonomik kriz,

9.Eziyet,

10.Suç işleme.

Kadınlar, erkeklerden üç kat daha fazla boşanma davası açmışlardır. Yukarıdaki listenin her ilk iki maddesi, gerek aşk evliliklerinde, gerekse üçüncü bir şahsın aracılığı ile kurulmuş evliliklerde ağır basmaktadır.

Bu kopan evliliklerin altıda birinde beraberlik süresi 7–10 yıldır. Bunu 10–15 yıl, altı ay ile 1 yıl arası, 2–3 yıl izlemektedir. Kopan evlilik bağlarının dörtte birinde sadece bir çocuk vardır.

Aşağı yukarı evli çiftlerin öteki üçte birinin hiç çocuğu yoktur. Bunu, boşanma sayısının az olduğu çok çocuklu evlilikler izlemektedir.

Boşanma konusunda yukarıda söylenenler bize şunu öğretmektedir:

1 - Evliliklerde huzur ve mutluluğun olmaması ve dolayısıyla da boşanmayla sonuçlanmasının en önemli nedeni; eşlerin İslam ahlakıyla ahlaklanmamaları ve yüce Allah'ın emirlerini

uygulamamalarından kaynaklanmaktadır. Eğer eşler İslam'ın evlilikle ilgili hükümlerini iyice uygulayacak olurlarsa kesinlikle bu kadar çok boşanma olmayacaktır.

2- Mütevazı olmayıp, hep kendini düşünmek, gurur ve kibirle eşine ve eşinin sevdiklerine önem vermemek eşleri boşanmaya sürüklüyor.

3- Ailelerin gıybet ve iftira günahlarını yapmaları da, karı kocanın huzurlarının kaçıp boşanmalarına neden olmaktadır.

4- Evlilik yaşamının yorgunluğu, yani çekiciliğini yitirmiş, tekdüze hale gelmiş evlilik yaşamı, evliliğin çökmesine neden olabilir. Değişik karakterler uyum içinde olamazlarsa kısa zamanda karşılıklı, dayanılması olanaksız durumlar ortaya çıkar.

5- Manevi bağdan yoksun, tek başına bedeni sevgi, kadında ve erkekte kayıtsızlık oluşturmaktadır.

Öyleyse mutlu bir evlilik için öncelikle eşlerin Allah'ın hükümlerine dikkat etmeleri gerekmektedir, zira mutluluk sadece ve sadece Allah'a itaatle mümkündür. Maneviyattan yoksun tüm evlilikler her zaman sorunlar yaşayacaktır.

Tabi ki hiç kimse eşiyle tam bir uyum içerisinde olamaz, fakat en yüksek seviyede uyumu sağlamak için gayret etmelidir. Kadın ve erkek çok farklı varlıklar oldukları için her iki tarafın da fedakâr olması gerekir, evlilik ancak bu şekilde devam edebilir. Merhum Allame Tabatabai şöyle demektedir:

“En çok seven en sabırlı olsun. Eşiniz size karşı sinirlenip, hoşunuza gitmeyen davranışlarda bulunduğu zaman sizde üzerine gitmeyin, sabredin O sonra hatasını anlayacaktır.”

Farklılıklar eşlerin boşanması için değildir, aksine bir birlerini tamamlayarak kemale doğru ilerleye bilmeleri içindir. Tevazu, alçakgönüllülük, görmezden gelme, aşk, sabır mükemmellik yolundaki evlilikler için su ve hava gibidir fakat gurur, kibir, inat, sinir, sevgisizlik evlilikleri boşanmaya götürmektedir.

Eşler boşanmadan önce biraz ne kadar yanlış bir karar aldıklarını düşünmelidirler. Kuran

ayetleri, masumlardan nakledilen hadisler ve büyük insanların sözlerinden anlaşılan, dünyada boşanmaktan daha kötü bir şeyin olmadığıdır. Neden mi? Çünkü boşanmanın doğurduğu zararlar sayısız ve telafi edilmezdir.

Boşanma dolayısıyla karı kocanın tüm yaşamı altüst olduğu gibi, ailelerde çok zarar görmektedirler, fakat en fazla zararı görenlerse çocuklardır. Boşanmanın zararlarını kısaca şöyle sıralaya biliriz:

1- Duygusal zararlar: yıllarca bir çatı altında yaşayan, iyi ve kötü anıları paylaşan, sürekli birbirinin yanında yer alan, bir gün dahi görmediklerinde eşlerini özleyen çiftler boşandıkları zaman duygusal boyutları çok ağır yaralar alacaktır.

Bu yüzden kadınlar erkeklere, erkeklerde sürekli kadınlara kötü gözle bakacaklardır, yeniden evlenmek istediklerinde o eski kötü eşi aklına gelecek ve evlilikten soğuyacaktır. Boşandıktan sonra böyle bir psikolojik haleti yakalayan insanların hayatının ne kadar zor olduğunu herkes tahmin edebilir.

2- Toplumsal zararlar: boşanmak isteyen eşler biran önce şimdiki eşinden kurtularak, istedikleri gibi birisini bulup onunla evlenmeyi düşünürler, ama bu kadar kolay değildir, çünkü toplum hiçbir zaman boşanan insanlara iyi birisi olarak bakmamaktadır.

Bir bayanın önceden evlenip boşandığını öğrenen erkek, iyi bir eş olmadığını düşünerek onunla evlenmeye yanaşmaz, aynı şekilde boşanan erkeğinde iyi bir koca olmadığı düşünülür. Bu yüzden de istemedikleri evliliklere mecbur kalırlar, bu da bir ömür mutsuz yaşamalarına neden olur.

3- Çocuklar üzerindeki zararlar: boşanmaların en fazla zararını çocuklar görmektedir, onlar en fazla ihtiyaçları olan sevgiden yoksun olarak büyürler. Anne baba sevgisinden yoksun çocuk ise; ya içine kapanık olur ya da aşırı hırçın.

Çocukların çekmiş olduğu bir diğer acıda, üvey anne yahut üvey babadır. Hiç kimse öz anne ve babanın yerini dolduramaz ve hiç kimse çocukların duygusal ihtiyaçlarını onlar kadar gideremez.

Bu yüzden de boşanmış ailelerin çocuklarının ruh haleti bozuk, ömür boyu üzerlerinden atamayacakları psikolojik sorunlu olurlar. Bu da topluma çok zararlı insanlar olmasına nedendir, boşanmış ailelerin çocukları intikam peşindedir ve intikamlarını toplumdan çıkarırlar.[7]

İslam'ın boşanmayı bu kadar kötü bilip, önünü almaya çalışmasının nedeni bunun gibi onlarca zararının olmasından kaynaklanır.

[1] Mekarumül Ahlak, s: 225.

[2] Şerh-i Mesnevi, s. 142

[3] Vesail, c. 15, s. 280

[4] Mizan'ul- Hikmet, c. 5, s. 546

[5] Vesail, Al'ul- Beyt baskısı, c. 22, s. 8

[6] Nisa–35.

[7] Tefsiri Numune, c:24,s:220.

TAKVALI ERKEK VE TAKVALI KADIN

Evlilikler sadece ve sadece Allah'ın hükümlerini uygulayarak devamlılığını mutlu bir şekilde devam ettirir. Karı koca arasında mutlu ve uyumlu olmanın tek formülü takvalı olmaktır.

Eğer bir takım sorunlar varsa bunun nedeni, eşlerin kendilerini iyi yetiştirmemelerinden kaynaklanmaktadır. Üstün ahlaki özellikleri kendisinde toplayan, kötü sıfatları da ruhundan uzaklaştıran eşler, birbirine karşı daha saygılı ve daha anlayışlıdır.

Dolayısıyla hem kadın ve hem de erkek mutlu birliktelik için takvalı olmalıdırlar:

Takvalı erkek; sadece helal mal kazanmaya çalışır ve haramdan vahşi bir hayvandan kaçtığı gibi

kaçar. İş ortamında çalışanlarına yahut iş arkadaşlarına haksızlık etmez, herkes ondan hoşnuttur. Kazandığı malı cimrilik yaparak sadece kendisi için biriktirmez, ailesinin refah ve rahatlığı için harcar.

Takvalı erkek; işten ayrıldıktan sonra evine gelir, zamanının çoğunu hep başkalarıyla geçirmez, evinde onu bekleyen eşi ve çocuklarına koşar. Sürekli biran önce eve varmak ve ailesinin yanında yer almak ister.

Eve geldiğinde tüm sıkıntı ve sorunlarını kapının dışında bırakır, kapıyı açan eşine güler yüzle selam verir, hal hatırını sorarak onunla ilgilendiğini gösterir. Hanımının gün boyu zahmetlerinin kıymetini bilerek teşekkür eder, çocuklarıyla oynayarak, her zaman ailesini mutlu etmeye çalışır.

Takvalı erkek; ilim, kültür ve erdeme önem verir, ailesiyle ilmi sohbetler eder, Allah'ın hükümlerini ve yasaklarını açıklar, çocuklarını İslami bir eğitim üzere terbiye etmeye çalışır. Eşinin de takvalı olması ve İslami öğretileri bilmesi için uğraşır.

Takvalı erkek; sadece kendi eğlencesini düşünmez, eşini yalnız bırakarak sürekli arkadaşlarıyla vakit geçirmez, hanımı ve çocuklarını da gezdirerek onların eğlenmelerini sağlar.

Takvalı erkek; eşinin ailesine karşı saygılı ve hürmetlidir. Onların hatırlarını sorarak evine davet eder, bu hususta eşini kısıtlamaz. Toplum ve akraba ilişkilerinde her zaman ahlak, görgü ve edep kurallarına riayet eder.

Takvalı kadın; her şeyden önemli çok iffetlidir, ismet ve dürüstlüğünü asla kaybetmez. Eşi olmadığı zaman başkalarına kendisini göstererek onlarla asla konuşmaz.

Takvalı kadın; onun için sabahtan akşama kadar zahmet çeken kocasının değerini bilir, kadir kıymet bilerek teşekkür eder, işten geldiğinde huzurlu bir ortam yaratarak onun rahatlamasını sağlar.

Takvalı kadın; çocuklarına sinirlenmez, kocasının yanında sesini yükseltmez, çocuklarının iyi terbiye görmesini sağlar. Evin temizliğini yapar, yemeğini hazırlar.

Takvalı kadının en büyük özelliği sevgidir; O eşini ve çocuklarını çok sever, en büyük hedefi de

Allah'ı sevmektir, bunun için ibadetinde aksaklık etmez. Kocasının ve çocuklarının da Allah'a kulluk yolunda ilerlemesi için çalışır.

Takvalı kadın; kocasını zora sokmaz, üstesinden gelemeyeceği isteklerde bulunmaz, hiçbir zaman kocasıyla kavga etmez, bazı hatalarını görmezden gelerek, sürekli ona gülümser.

Takvalı kadın; kocası işe gideceği zaman kapıyı açar, onu güler yüzle yolcu eder, geldiğinde de aynı şekilde güler yüzle karşılar. Gün boyu onu özlediğini ve biran önce eve gelmesini beklediğini belli ettirir.

Takvalı kadın kocasında tek bir şey ister; Allah'ın emirlerini uygulamayı ve özellikle eve haram lokma getirmemeyi.

Takvalı kadın; kocasının ailesine önem verir, kendi ailesi gibi severek saygı ve hizmette kusur etmez.

İşte bu özelliklere sahip kadın ve erkek örnek bir ailedir, ilahi insanlar, Allah'ın sevdiği kullarıdır. Böylesi bir eve hiçbir zaman şeytan giremez ve karı koca arasına mutsuzluk salamaz. Bu evde büyüyen çocuklar da ilahi insanlar olur, edepli, saygılı, milletine ve topluma faydalı fertler olarak .büyür